

היום שאחרי אובמה:
תכנית
האוטונומיה
של חה"כ יואב קיש

חוזרים לעקרונות של מנחם בגין

"לא ארץ נוכריה לקחנו ולא ברכוש זרים משלנו, כי אם נחלת אבותינו, אשר בידי אויבינו בעת מן העיתים בלא משפט נכבשה. ואנחנו כאשר הייתה לנו עת, הושיבנו נחלת אבותינו"
(שמעון החשמונאי, ספר מקבים א')

תכנית האוטונומיה // הה"ח יואב קיש

מטרתה של תכנית זו היא להציב חזון מדיני להסדרת הסכסוך על יהודה ושומרון ליום שאחרי ממשל אובמה בארה"ב. הממשל החדש, בהובלתו של דונאלד טראמפ יוצר חלון הזדמנויות חד פעמי למהלך חד צדדי של ישראל ביהודה ושומרון. כיום מוצגות לציבור הישראלי שתי תכניות אפשריות להסדרה. הראשונה, שתי מדינות לשני עמים במתכונת של משא ומתן או במתכונת של נסיגה חד-צדדית מרוב השטח, והשנייה, מדינה דו לאומית. זהו מצב שווא המציג מציאות של שחור או לבן, שתי אלטרנטיבות שהן אסון מבחינת עתידה של מדינת ישראל. מעבר לכך יש להיערך לאפשרות הקריסה של הרשות הפלשתינית וקריסת הסכמי אוסלו. מציאות אשר עלולה לחייב את ישראל להיערך להחזרת מנגנון מנהל אזרחי באמצעות נוכח לעבוד מול הכוחות המקומיים - מציאות שאיננו ערוכים אליה. 'תכנית האוטונומיה' שתוצג כאן, מהווה אלטרנטיבה להצעות הדיכטומיות המוצגות משמאל ומימין ומתווה דרך לעתיד טוב יותר למדינת ישראל. תכנית זו תמנע הקמת מדינת טרור בלב ארץ ישראל מחד, ומאידך תאפשר למדינת ישראל לשמור על אופייה הייחודי כמדינה יהודית ודמוקרטית.

מדינת ישראל נמצאת כיום בנקודת זמן קריטית, כשחלון הזדמנויות נפתח בפניה. במשך למעלה מעשרים שנה ניהלה מדינת ישראל תהליך שלום עם הפלשתינים, תהליך שאמור היה להביא שלום ובפועל רק הגביר את הטרור והאלימות. הכאוס המזרח תיכוני ושקיעתו של תהליך השלום הביאו לפתחנו הזדמנות לשינוי ולחשיבה מחדש. מדינת ישראל צריכה להוביל וליזום מהלכים מדיניים שקולים ואחראיים ולא להיגרר. עלינו להכין עצמנו לקריסת הרשות ולא ולהמתין לה - אחרת נשלם מחיר יקר של הסלמה. יש לעשות זאת תוך שמירה על האינטרסים החיוניים לה, הערכיים והמעשיים כאחד.

המזרח התיכון משתנה ללא הרף ומייצר סיכונים רבים אך גם הזדמנויות. בפנינו "מזרח תיכון חדש" בו התפרקו כבר שלוש מדינות לאום: סוריה, עירק ולוב, וקמה מדינה אסלאמית בדמות דאע"ש. האוכלוסייה הערבית כבר לא מתחלקת לפי מדינות לאום או עמים אלא לפי עדה, זרם דתי או שבט (סונים, שיעים, עלאוויים ועוד). רק בסוגיית הסכסוך עם הפלשתינים עולם כמנהגו נוהג ופתרונות האתמול שכשלו במבחן המציאות מובאים לפתחנו שוב ושוב.

תכנית האוטונומיה לא מתיימרת להיות מושלמת, אך ספק אם קיים פתרון מושלם לסכסוך היהודי-ערבי. למעשה, ספק אם בכלל קיים פתרון שיביא לקץ הסכסוך אחת ולתמיד. הסכסוך לא התחיל במלחמת ששת הימים (1967) ועל כן ספק גדול אם נסיגה ישראלית מכל השטח תועיל בהשכנת שלום באזור. המלחמה של ערביי ארץ ישראל ביהודים התחילה שנים רבות לפני הקמת המדינה ב-1948 והארגון לשחרור פלשתינ (אש"ף) הוקם בשנת 1964, לפני מה שקרוי כיום "הכיבוש", כש'פלשתינ' אליה כיוונו ראשי הארגון הינה כל ארץ ישראל.

תכנית זו תחזק את ביטחונה של מדינת ישראל ואת עתידה כמדינה יהודית ודמוקרטית תוך הענקת רווחה מקסימלית לערביי יהודה ושומרון דרך הגדרת אזור אוטונומיה מובחן. באשר לזכויותיהם הפוליטיות של ערביי יהודה ושומרון, הדבר יצריך תיאום אזורי עם מדינות נוספות באזור, תיאום שיהיה פרי של תהליך ושינוי חשיבה מהנהוג כיום. התכנית היא מורכבת מתוקף המציאות המורכבת, אך היא מעשית וניתנת ליישום תהליכי ומיידי.

אנו, כמנהיגיה של מדינת ישראל, מחויבים ליצירת עתיד טוב יותר לעם ולמדינה תוך שמירה על האינטרסים החיוניים עליהם מושתתת המדינה, הן מבחינה ביטחונית והן מבחינה ערכית והיסטורית. אנו מחויבים להוביל את המדינה היהודית היחידה בצורה אחראית ושקולה מבלי להתעלם מהמציאות המורכבת בה אנו נמצאים.

תיאור התכנית

תכנית זו מושתתת על תכנית האוטונומיה של ראש הממשלה המנוח מנחם בגין אותה הגה בשנת 1977, עם שינויים הנדרשים לאור המציאות המשתנה. התכנית מתייחסת לשטחי יהודה, שומרון וירושלים ואיננה כוללת את רצועת עזה ממנה נסוגה ישראל בשנת 2005.

התכנית שוללת הקמת מדינה פלשתינית וכוללת את ביטולם של הסכמי אוסלו. הסכמי אוסלו היו אשליה ולא "סיום למאה שנות טרור". בפועל, ההסכמים כבר בטלים כשהרשות הפלשתינית מפרה אותם מדי יום ביומו, הן בפעילותה המקומית הטרוריסטית כלפי ישראל והן בפעילותה הבינלאומית ליצירת דה-לגיטימציה לישראל. לפיכך, אין טעם בהמשך האשליה ועל מנת לפתוח דף חדש יש צורך בביטול ההסכמים.

בתכנית זו אף אדם לא מפונה מביתו, לא יהודי ולא ערבי. התכנית מציעה אוטונומיה מנהלית שתוקם לטובת ערביי יהודה ושומרון. החלת ריבונות על יהודה ושומרון למעט שטחי האוטונומיה, להם תיידרש החלטה עתידית בשלב מאוחר יותר. בתוך שטח האוטונומיה תוקם מועצה מנהלית וסמכותה נובעת מתוקף חקיקת הכנסת בנושא האוטונומיה. באשר לסוגיית מעמדם של ערביי יו"ש תושבי האוטונומיה, זו תיקבע באופן זמני על ידי קבלת מעמד של 'תושב האוטונומיה' ובטווח הרחוק תחתור ישראל להסדר אזורי שיטת מענה לסוגיה זו.

באשר לסוגיית הפליטים- ארץ ישראל המערבית לא תקלוט אף פליט מהקריים "פליטי תש"ח" - לא בשטחי הקו הירוק, לא בשטחי החלת הריבונות ולא בשטחי האוטונומיה. פליטים אלה הם למעשה בני, נכדים ונינים של הפליטים המקוריים ועליהם להשתקם בארצות מושבותיהם, כפי שעשו כל עשרות מיליוני הפליטים- מגרמניה ועד הודו- שנעקרו ממקומותיהם מאז מלחמת העולם, ובתוכם כל הפליטים היהודים מאירופה ומארצות ערב.

שלבי התכנית

שלב א' - החלת ריבונות על שטחי יהודה ושומרון מלבד שטחי האוטונומיה (כמפורט במפה המצורפת) וביטול הסכמי אוסלו. עם פירוקה המסתמן של הרשות הפלשתינית, יבוטל גם המנהל הצבאי ביהודה ושומרון. במידה ויתעכב תהליך הפירוק, על ישראל לבצע צעדים חד צדדיים להשלמת פירוקה של הרשות.

שלב ב' - הקמת האוטונומיה, שיקום מחנות הפליטים וחתירה ל"שלום כלכלי", הסדרת סוגיית ירושלים. בחלק משטחי יהודה ושומרון תוקם אוטונומיה לפי מפה ועקרונות מוסכמים מראש (יוצגו בפרק הבא). שמירה על מרקם החיים- כ-15 אחוזים מהשטח, שאינו נמצא בשטח האוטונומיה, יוכרז כשטח ISRAEL (I) והוא יהיה מיועד לבניית תשתית תחבורתית לטובת חיבור בין שטחי האוטונומיה השונים. כך נבטיח שמירה על מרקם החיים הן של היהודים והן של הערבים.

- כל ערבי המתגורר ביהודה ושומרון אך מחוץ לשטחי האוטונומיה, יוכל לבחור בתושבות ישראלית או בתושבות האוטונומיה. במידה ובחר בתושבות ישראלית, תעמוד לרשותו אפשרות קבלת אזרחות ישראלית, כמקובל בחוק האזרחות. במידה ובחר בתושבות האוטונומיה, יוגדר כתושב האוטונומיה בישראל.

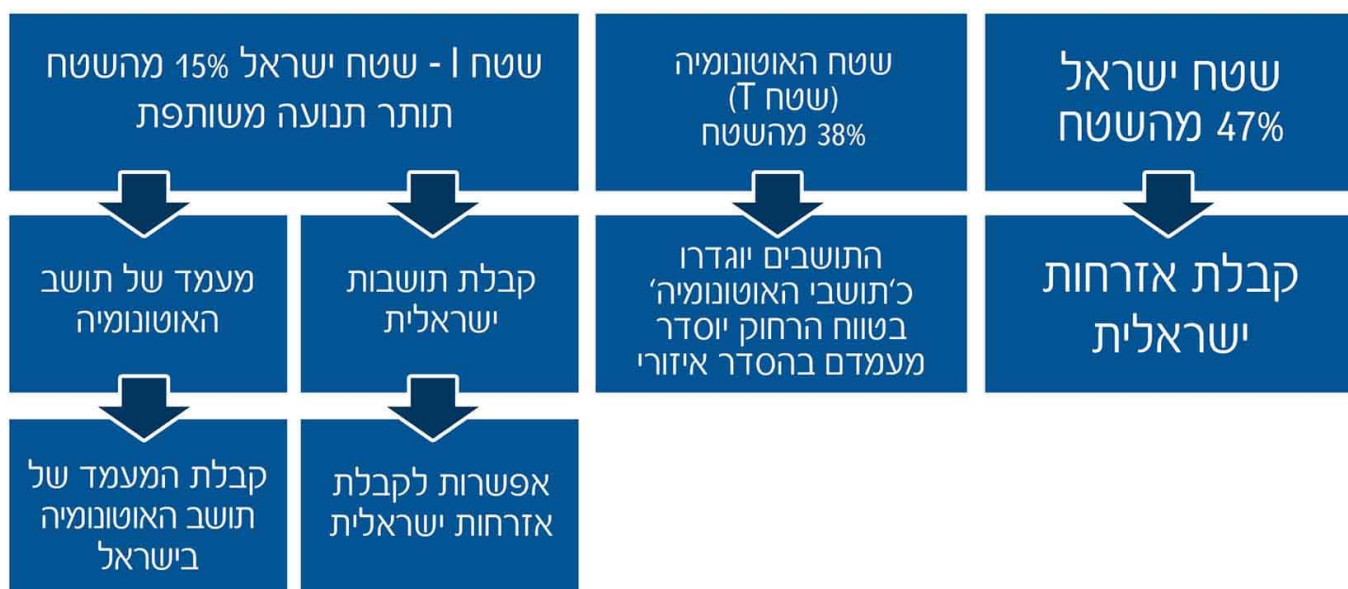
- שיפור חייהם האזרחיים של הערבים הינו אינטרס ישראלי. מדינת ישראל תחתור לשיקום ויישוב מלא של מחנות הפליטים בתמיכה בינלאומית. ישראל תבנה תכנית חומש לפיתוח כלכלי ותעשייתי של אזור יהודה ושומרון תוך ראייה כלכלית, הקמת אזורי תעשייה חדשים, יחסי גומלין כלכליים בין האוטונומיה לבין ישראל כולה ומתן מקסימלי של אישורי עבודה.

- סוגיית ירושלים תקבל מענה ייחודי הכולל התייחסות למציאות המורכבת הקיימת כיום.

שלב ג' - הסדר מדיני אזורי- בניית דגם פוליטי ייחודי. כחלק מהשכנת הסדר יציב בטווח הארוך, יידרש פתרון אזורי, שייתן מענה גם לסוגיית מעמדם הפוליטי-אזרחי של ערביי האוטונומיה. בעולם קיימים כיום מודלים שונים של אוטונומיות- בארה"ב, בריטניה, מרוקו ועוד. לכל אוטונומיה יש את המאפיינים הייחודיים שלה באשר לקשר לריבון, תשלום מסים, מעמד אזרחי ונושאים שונים אחרים. ביהודה ושומרון ייבנה דגם ייחודי שייתן מענה לצרכים המיוחדים המצויים באוטונומיה.

"המולדת היא שלמות היסטורית וגאוגרפית. מי שלא מכיר בזכותנו למולדת כולה, אינו מכיר גם בזכותנו לשטח משטחיה. ואנחנו על זכותנו הטבעית והנצחית לא נוותר. נשיא את חזון השחרור המלא, נישא את חזון הגאולה השלמה ונגשימו. בבוא היום נגשימו" (מנחם בגין, "המרד")

יהודה ושומרון בריבונות ישראלית

עקרונות האוטונומיה

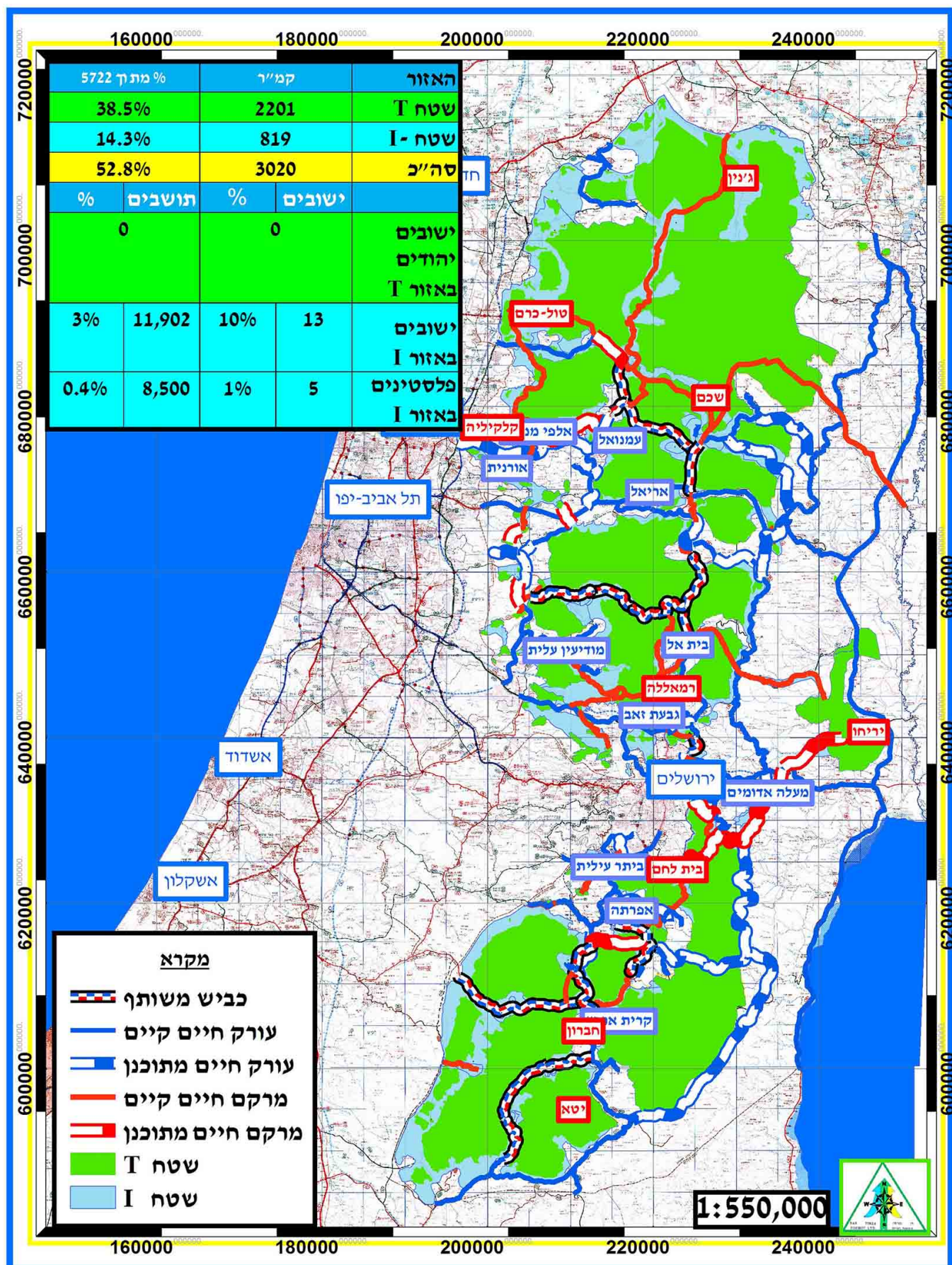
האוטונומיה תשתרע על שטח של כ- 38% משטחי יהודה ושומרון, שטחים בהם כיום לא מצויים יישובים יהודים. מטרתה של האוטונומיה היא לאפשר מנהל עצמי מקסימלי לאוכלוסייה המקומית, תוך שמירה על האינטרסים החיוניים של מדינת ישראל. האוטונומיה תונהג על ידי מועצה מנהלית שתהווה את הגוף המנהל, תיבחר על ידי התושבים המקומיים ותפעל על פי העקרונות שיוצגו במסמך זה. סמכותה של המועצה נובעת מתוקף חקיקת הכנסת.

המנהל העצמי הערבי יישא באחריות לניהול שוטף של האוכלוסייה הערבית ויקיים קשר שוטף עם ישראל. בנוסף, תיבנה תכנית משותפת שתאפשר התפתחות והתרחבות טבעית לאוכלוסייה הפלשתינית, כולל תכניות מתאר ובניית שכונות וערים חדשות.

1. תושבי האוטונומיה יבחרו במועצה מנהלית שתמנה אחד-עשר חברים.
2. כל תושב בן 18 ומעלה יהיה רשאי לבחור למועצה המנהלית וכל תושב בן 25 ומעלה יהיה זכאי להיבחר למועצה המנהלית.
3. המועצה המנהלית תיבחר בבחירות כלליות, ישירות, אישיות שוות וחשאיות.
4. תקופת כהונתה של המועצה המנהלית תהיה ארבע שנים מיום היבחרה, ויושב הראש שלה ייבחר על ידה. ישיבתה הראשונה של המועצה המנהלית תקום שלושים יום לאחר פרסום הבחירות.
5. העניינים המנהליים הנוגעים לתושבי האוטונומיה יהיו נתונים לסמכותה של המועצה המנהלית. המועצה תהיה רשאית לקבוע את הגופים הנדרשים, הרכבם, סמכותם ותקפותם, על מנת לממש את הסמכויות שבבעלותה.

6. המועצה תפעיל את האגפים הבאים ותוציא תקנות הנוגעות לדרך פעולתם:

- (1) אגף החינוך
 - (2) אגף התחבורה
 - (3) אגף לענייני דת
 - (4) אגף החקלאות
 - (5) אגף הבינוי והשיכון
 - (6) אגף הכספים
 - (7) אגף המסחר, תעשייה ותיירות
 - (8) אגף הבריאות
 - (9) אגף העבודה והרווחה
 - (10) האגף לשיקום פליטים
 - (11) אגף המנהל המשפטי והפיקוח על המשטרה המקומית
7. הביטחון באוטונומיה יהיה מופקד בידי השלטון הישראלי.
8. תוקם ועדה של נציגי ישראל, ירדן והמועצה המנהלית שתבדוק את החקיקה הקיימת ותקבע איזו חקיקה תוסיף לעמוד בתוקף, איזו תבוטל ומה סמכות המועצה המקומית להתקין תקנות.
9. המועצה המנהלית תמנה אחד מחבריה לייצגה בפני ממשלת ישראל למען דיונים בעניינים משותפים. כמו כן, תמנה המועצה נציג בפני ממשלת ירדן בעניינים משותפים.
10. ניהול המקומות הקדושים לשלוש הדתות בירושלים - תוכן ותוגש הצעה מיוחדת תוך הבטחת חופש גישה ופולחן לכל בני הדתות אל המקומות המקודשים להם.
11. כל ערבי המתגורר ביהודה ושומרון אך מחוץ לשטחי האוטונומיה, יוכל לבחור בתושבות ישראלית או בתושבות האוטונומיה. במידה ובחר בתושבות ישראלית, תעמוד לרשותו אפשרות קבלת אזרחות ישראלית, כמקובל בחוק האזרחות. במידה ובחר בתושבות האוטונומיה, יוגדר כתושב האוטונומיה בישראל.
12. ישראל עומדת על זכותה ותביעתה לריבונות על כל יהודה ושומרון. בידעה כי קיימות תביעות אחרות, ישראל מציעה - למען ההסכם והשלום - להשאיר את בעיית הריבונות בשטחי האוטונומיה פתוחה.

ירושלים

עיר הבירה של ישראל נמצאת היום במצב מורכב ונאלצת להתמודד עם טעויות העבר. התכנית מציעה התמודדות והסדרה של העיוותים הללו עד לכדי מצב של נורמליזציה, וכמובן שומרת על ירושלים כעיר הבירה המאוחדת של ישראל¹.

האתגר המרכזי בירושלים כיום הוא השכונות שנשארו מחוץ לגדר ההפרדה אך הן עדיין חלק משטחה המוניציפלי של העיר. המצב שנוצר שם הוא של שטח הפקר חסר כל משילות או ריבונות ישראלית בפועל ומלא בקיני טרור מקומיים. תושביו הערביים של השכונות נהנים ממעמד של תושב ישראל על כל משמעויותיו, כולל קבלת זכויות בביטוח הלאומי.

השכונות שמחוץ לגדר כוללות כ- 100,000 תושבים ערבים ושטחן נאמד בכ- 6,000 דונם. בין השכונות גם שני כפרים גדולים - כפר עקב ומחנה הפליטים שועאפט.

שלב ראשון: הפרדת השכונות מירושלים

שכונות אלה יופרדו מירושלים ויתקיימו כרשויות מקומיות בישראל. כך, יתאפשר להן לקבל תקציבים ייעודיים והן יוכלו לדאוג לעצמן ולהתפתח באופן עצמאי. כך גם יתאפשר לירושלים להתפתח באופן נורמטיבי, הן מבחינה כלכלית, הן ביטחונית והן דמוגרפית.

תושבי השכונות הינם בעלי תושבות ישראלית כיום. בתכנית המוצעת מעמדם לא ישתנה, אך תוצע להם האפשרות לבחור לוותר על התושבות הישראלית ולקבל מעמד של 'תושב האוטונומיה' בדומה לערבים המתגוררים בשטח I ביהודה ושומרון.

מערכת החינוך ברשויות המקומיות תהיה מערכת ממלכתית ישראלית. תיבנה מערכת תמריצים להעברת מוסדות החינוך מחינוך של הרשות הפלשתינית כפי שקיים היום, ששורשיו נבנו על שנאה והסתה כנגד ישראל, לתכנים של מערכת החינוך הממלכתית הישראלית בדומה לאלו במגזר הערבי-ישראלי.

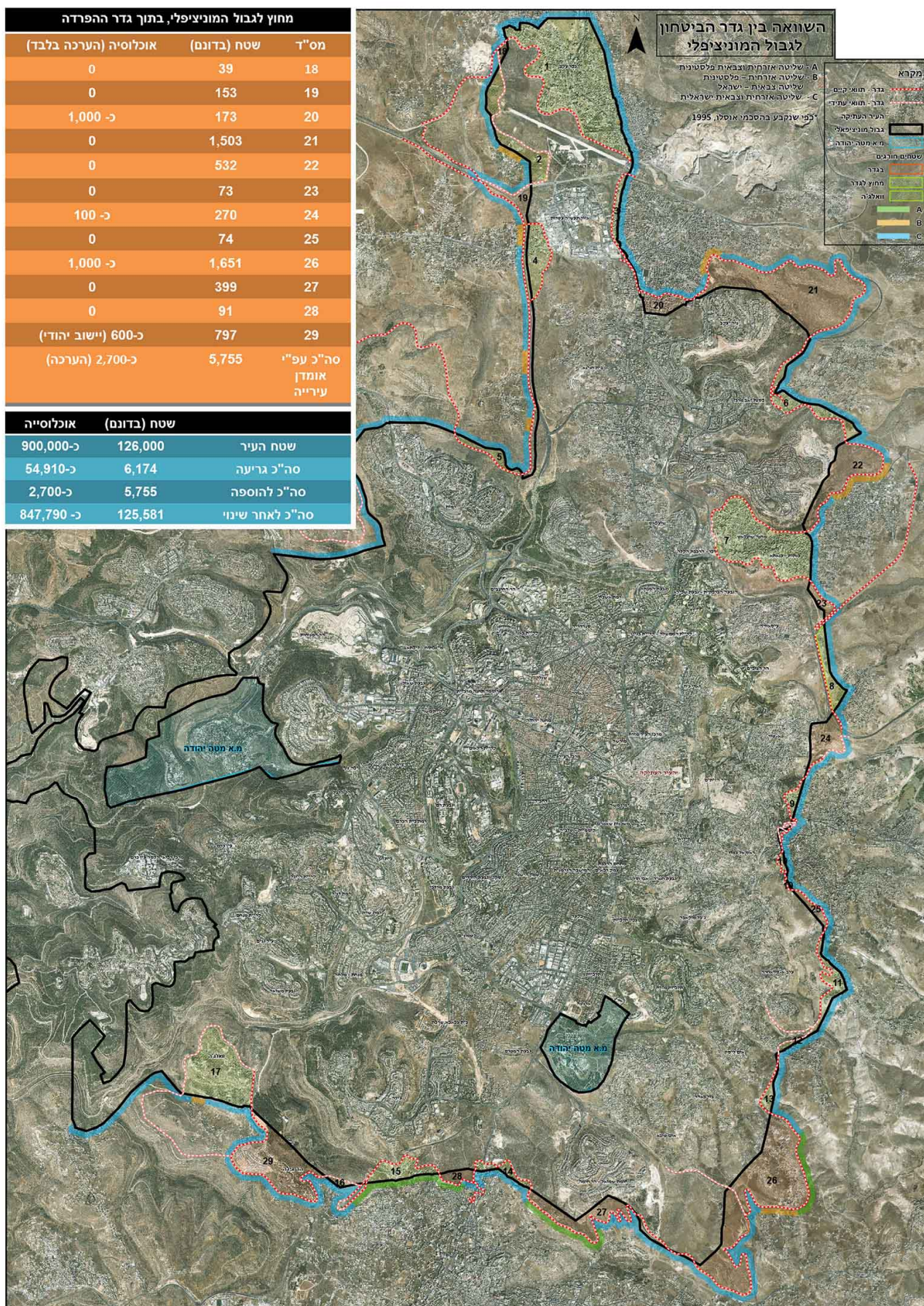
שלב שני: פיצוי ירושלים בשטח נוסף

לאור הפרדת כ- 6,000 דונם משטחה המוניציפלי של העיר, "תפוצה" ירושלים בשטח בהיקף דומה שיוכנס לתוך שטחה המוניציפלי. שטחים אלה ברובם ריקים מתושבים והם בעלי חשיבות היסטורית ולאומית כגון קבר רחל וקבר הנביא שמואל. שטחים אלה יאפשרו התפתחות מואצת של עיר הבירה וייתנו מענה לבעיות הדיור הקיימות בה כבר שנים. במפה המוצגת ניתן לראות את פירוט השטחים שיוכנסו לירושלים.

במקביל לשלבים אלו, שאר שכונותיה של מזרח ירושלים, אלה שכיום בתוך הגדר, יזכו ליותר השקעה ותקצוב בבניית תשתיות ושיפור איכות החיים של תושביהן. חשיבות האחידות בירושלים היא קריטית בדרך לקפיצת מדרגה של העיר.

צעדים אלו יבססו ויחזקו את מעמדה של ירושלים כבירת העם היהודי ומדינת ישראל. הם יחזקו אותה גם מבחינה כלכלית וגם דמוגרפית ויתקנו עוול היסטורי, דבר שייטיב גם עם האוכלוסייה הערבית.

¹ המודל המוצג מסתמך על מחקר ונייר מדיניות של החוקר נדב שרגאי מהמרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה

סיכום

כטייס חיל האוויר צברתי שעות רבות של טיסה מעל הארץ. ארץ ישראל כה קטנה שאפשר לחצות אותה בדקות ספורות של טיסה. במיוחד מן האוויר מתחדדת המורכבות ולצידה ההכרה בסכנות ותחושת האחריות.

"ענינו של ניצחון זה הוא בכך שהוא מחק למעשה את ההבדל בין מדינת ישראל ובין ארץ ישראל. זו הפעם הראשונה מאז חורבן בית שני נמצאת ארץ ישראל בידינו.

המדינה והארץ הן מעתה מהות אחת."

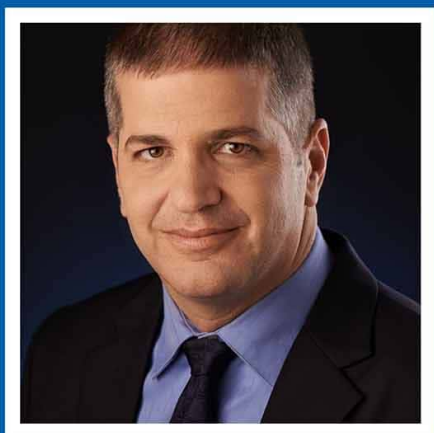
(נתן אלתרמן, "מול מציאות שאין לה אח", 16 ביוני, 1967).

תכנית האוטונומיה הינה יוזמה ישראלית המציעה מתווה להסדרת הסכסוך ביום שאחרי ממשל אובמה בארה"ב. ציר ירושלים-ווינגטון בעידן אובמה סיפק בעיקר חסמים ליוזמות הדומות לזו. יחד עם זאת, עידן הנשיא המיועד, דונאלד טראמפ, טומן בחובו חלון הזדמנויות למימושה של תכנית זו. התכנית לא מתיימרת להיות פתרון מושלם למציאות לא-מושלמת, אולם היא מציבה אופק וחזון ושומרת על האינטרסים החיוניים של מדינת ישראל בג'ונגל המזרח תיכוני של ימינו.

מטרת העל היא הבטחת עתידה של ישראל כמדינה דמוקרטית עם רוב יהודי מוצק, כמדינת הלאום של העם היהודי. התכנית מציגה אלטרנטיבה ומסרבת להיכנע לדיכטומיה המוצגת כיום בשוק הרעיונות בישראל- הקמת מדינה פלשתינית מחד או יצירת מדינה דו לאומית.

שנים רבות מדי היינו שבויים בתוך קונספציית אוסלו ואסכולת שתי המדינות. מדינת ישראל ניסתה להגיע להסדר שלום ורגיעה דרך משא ומתן והן דרך נסיגה חד-צדדית. שתי הדרכים כשלו ובסופו של יום פגעו באינטרסים של ישראל ובביטחונה. הגיע הזמן לחשוב אחרת, לשאול שאלות חדשות, ולהציע פתרונות יצירתיים המתאימים למציאות בשטח. זו העת ליזום ולא להיגרר ליוזמות מסוכנות של נסיגה. תכנית האוטונומיה יונקת מן העבר וממורשתו של ראש הממשלה המנוח מנחם בגין ומותאמת למציאות חיינו המשתנה. בעיקר, היא ישימה וצופה לעבר עתיד טוב יותר, הן כלפי היהודים והן כלפי הערבים.

יואב קיש (נולד ב-6 בדצמבר 1968) הוא חבר הכנסת העשרים מטעם מפלגת הליכוד.

שירת כטייס קרב במילואים בדרגת סגן אלוף בחיל האוויר. לאחר שחרורו מהצבא, עסק ביזמות ובהקמת וניהול חברות סטארט אפ במגוון תחומים. בהמשך שימש כטייס בצי מטוסי בואינג 777 בחברת אל על עד שנבחר לכנסת. בעל תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת INSEAD שבפונטנבלו, צרפת.

חה"כ יואב קיש מכהן כיו"ר ועדת הכנסת, חבר ועדת חוץ וביטחון ויו"ר השדולה למען ארץ ישראל.

קיש הוא נכדו של בריגדיר גנרל פרדריק קיש, מנהיג ציוני ומפקד כוחות ההנדסה הבריטיים בצפון אפריקה במלחמת העולם השנייה.

חה"כ קיש מוביל תכנית במסגרת השדולה למען ארץ ישראל, להחלת הריבונות הישראלית על מעלה אדומים כהתחלת מהלך כולל של החלת הריבונות על כל שטח יהודה ושומרון כפי שמציעה תכנית זו.

היום שאחרי אובמה:
תכנית
האוטונומיה
של חה"כ יואב קיש

חוזרים לעקרונות של מנחם בגין